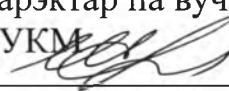

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

БДУКМ

 С. Л. Шпарло

«*dd*» *06* 2022 г.

Рэгістрацыйны № ВД-*328a*/вуч.

ТЭОРЫЯ І МЕТОДЫКА МУЗЕЙНАЙ СПРАВЫ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі

па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці

1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны

(па напрамках)

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 12.04.2022 № 75, вучэбнага плана БДУКМ па спецыяльнасці

СКЛАДАЛЬНІК

І. І. Бамбешка, дацэнт кафедры гісторыка-культурнай спадчыны ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі

РЭЦЭНЗЕНТЫ

Ж. Л. Раманава, загадчык кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук;

В. А. Касцюковіч, загадчык Музея В. Г. Мулявіна ўстановы «Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцягу філармонія»

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай гісторыка-культурнай спадчыны ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол №10 ад 19.05.2022 г.); *прэзідыумам* навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 21.06.2022)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным свеце музей трывала зарэкамендаваў сябе як поліфункцыянальны сацыякультурны інстытут, які валодае шырокімі магчымасцямі для фарміравання асобы. Музейная сетка прадстаўлена рознымі яго відамі: ад класічных профільных устаноў, арыентаваных на прэзентацыю асобных феноменаў гісторыі і культуры, да «жывых» музеяў, якія ахопліваюць значныя тэрыторыі і аднаўляюць цэлыя пласты прыроды, гісторыі і культуры. Такая разнастайнасць музейных устаноў і важнасць музеяў у жыцці сучаснага грамадства падцвярджае думку аб тым, што музейнай мове, гісторыі і прыктыцы музейнай справы неабходна вучыцца прафесійна. Гэта дазволіць належным чынам уключаць музейныя прадметы ў кантэкст складаных культурна-гістарычных сувязей, якія ўзнаўляюцца музеямі ў адпаведнасці з сучасным разуменнем культурных традыцый. Такія абставіны робяць вучэбную дысцыпліну «Тэорыя і методыка музейнай справы» надзвычай актуальным і важным у працэсе падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне музейнай справы.

Мэта выкладання вучэбнай дысцыпліны – фарміраванне музеязнаўчых навыкаў, неадходных спецыялісту для работы ва ўмовах музея. Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- сфарміраваць уяўленне аб спецыфіцы музея як сацыякультурнага інстытута;
- сфарміраваць уяўленні аб накірунках дзейнасці сучаснага музея;
- сфарміраваць прафесійныя навыкі і ўменні ў арганізацыі музейнай справы.

«Тэорыя і методыка музейнай справы» з'яўляецца асноўнай і фундаментальнай вучэбнай дысцыплінай пры падрыхтоцы спецыялістаў-музеязнаўцаў і абавязковым элементам цыкла агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнты павінны *ведаць*:

- структуру, асноўныя паняцці і тэрміны музеалогіі;
- тэарэтычныя і метадычныя аспекты камплектавання, захавання, ўліку і вывучэння фондавых калекцый;
- тэарэтычныя і метадычныя аспекты праектавання музейных экспазіцый і выставак;
- тэарэтычныя і метадычныя аспекты культурна-адукацыйнай дзейнасці музея;
- арганізацыю сучаснай дзейнасці музея.

Студэнты павінны *ўмець*:

- выкарыстоўваць асноўныя паняцці, тэрміны, навыкі і фактычны матэрыял па музеалогіі ў тэарэтычнай, метадычнай і практычнай музейнай дзейнасці;
- аналізаваць крыніцы па сучаснаму стану музейнай справы;
- даць характарыстыку сучаснаму стану музеяў, музейнага фонду і нерухомай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі;

- вызначаць пагрозы існаванню музеяў і музейнай сеткі РБ;
- выкарыстоўваць у практычнай дзейнасці юрыдычна-прававую базу дзейнасці музеяў РБ.

Студэнты павінны валодаць:

- асноўнымі метадамі музеязнаўчых даследаванняў;
- асноўнымі прыёмамі аналізу музейнай справы ў сучасным свеце і Беларусі;
- метадамі і прыёмамі збору і папулярызацыі гісторыка-культурнай спадчыны.

Зместам вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя і методыка музейнай справы» прадугледжана фарміраванне наступнай кампетэнцыі ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках):

- УК – 5 Быць здольным да самаразвіцця і ўдасканалення ў прафесійнай дзейнасці

Вучэбная дысцыпліна «Тэорыя і методыка музейнай справы» цесна звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як «Гісторыя музейнай справы», «Асновы навукова-фондавай і навукова-даследчай работы музеяў», «Ахова гісторыка-культурнай спадчыны», «Музеі Беларусі», «Крыніцазнаўства», «Тэорыя культуры», «Гісторыя культуры» і інш.

Для павышэння эфектыўнасці вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя і методыка музейнай справы» рэкамендуецца выкарыстоўваць тэхналогіі для актывізацыі разумовай дзейнасці студэнтаў (метады праблемных сітуацый, метады актывізуючых пытанняў, метады разважання ўслых і інш.).

Усяго па вучэбнай дысцыпліне «Тэорыя і методыка музейнай справы» вучэбным планам прадугледжана 188 гадзін, з іх 82 гадзіны – аўдыторыя заняткі (48 гадзін – лекцыі, 34 – семінарскіх заняткаў). Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў – экзамен.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме гуманітарнай адукацыі. Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме спецыяльных дысцыплін.

Мэта і задачы вучэбнай дысцыпліны. Прадмет і структура вучэбнай дысцыпліны. Крыніцы і літаратура.

РАЗДЗЕЛ 1. АГУЛЬНАЯ ТЭОРЫЯ МУЗЕЯЗНАЎСТВА (МЕТАМУЗЕАЛОГІЯ)

Тэма 1. Гісторыя станаўлення музэязнаўства як навуковай дысцыпліны

Праблема перыядызацыі музэалогіі. Крытэрыі для вылучэння асобных перыядаў. Канцэпцыі «музейных рэвалюцый» і «эмансіпацыі музэалогіі».

Этапы развіцця музэалогіі. Данавуковая стадыя развіцця музэалогіі (сярэдзіна XVI – канец XIX ст.). Першыя даследаванні па музэалогіі. Працы С. фон Кічэберга (1565), Й. Д. Майора (1674), К. Ф. Нікеліуса (1727), К. Лінея (1753), Г. Клема (1837) і інш.

Эмпірычна-апісальная стадыя (канец XIX ст. – 1960-я гг.). І. Г. Т. фон Грэсе і «Часопіс па музэалогіі і антыкваразнаўству». Тэарэтычныя пытанні музэязнаўства ў першых перыядычных выданнях. Прафесіяналізацыя музейнага сектара. Пошук новых мадэляў музея ў канцы XIX – пачатку XX ст. Проект «ідэальнага музея» М. Ф. Фёдарова. Канцэпцыі «карыснага музея» Дж. К. Даны і «жывога музея» П. А. Фларэнскага. Распрацоўка пытанняў музэалогіі ў СССР. Выданні 1930-х гг. па тэарэтычных і практычных пытаннях музэалогіі. «Асновы савецкага музэязнаўства» (1955). Утварэнне і дзейнасць ІКОМ.

Стадыя тэорыі і сінтэзу (1960-я гг. – пачатак XXI ст.). Фарміраванне нацыянальных школ. Заходнееўрапейская (працы К. Хадсана, Д. Льюіса, Ж. А. Рыёра, Ю. Ромедэра, Д. Камерона, А. Хупер-Грынхіл і інш.), усходнееўрапейская (працы Й. Бенеша, З. Странскага, І. Неуступнага, І. Ян, В. Хербста, К. Шрайнера, В. Глузінскага, У. Свяцімскага і інш.), амерыканская (Д. Камерон, В. Вошберн, Ж. Буркоў і інш.), савецкай (даследаванні А. М. Разгона, М. Б. Гнядоўскага, У. Ю. Дукельскага, А. І. Міхайлоўскай, С. А. Каспарынскай, Д. А. Равіковіч і інш.). Стварэнне і дзейнасць ІКОФОМ. Кірункі сучасных музэязнаўчых даследаванняў на постсавецкай прасторы.

Музэязнаўства ў Рэспубліцы Беларусь. Працы А. А. Гужалоўскага, А. М. Калбаскі, А. Б. Сташкевіч, В. У. Мірончык і інш. Метадычная дзейнасць Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры ў галіне музэязнаўства. Выданне «Музейных сшыткаў».

Тэма 2. Музэязнаўства як навуковая дысцыпліна

Вызначэнне музэязнаўства як навуковай дысцыпліны. Аб'ект музэязнаўства. Разуменне яго як гістарычнай формы існавання грамадскай

патрэбы ў адборы, захаванні і выкарыстанні музейнасці. Фарміраванне ўяўленняў аб уласным прадмеце музеязнаўства.

Праблема трактоўкі прадмета музеязнаўства. Канцэптуальныя падыходы да вызначэння прадмета музеязнаўства: інстытуцыянальны, камунікацыйны, прадметны, моўны, аксіалагічны і комплексны. Прадмет музеязнаўства.

Праблемнае поле музеязнаўства.

Структурна-функцыянальны падыход да музеязнаўства. Суадносіны паняццяў «музеязнаўства» і «музейная справа». Погляды даследчыкаў на структуру музеязнаўства. Агульнае і спецыяльнае музеязнаўства. Узаемасувязь теарэтычнага і прыкладнага музеязнаўства. Складовыя элементы музеязнаўства: генетычны (гісторыя музейнай справы), структурны (тэорыя дакументавання, тэорыя тэзаўрыравання, тэорыя музейнай камунікацыі) і практычны (прыкладное музеязнаўства) аспекты.

Тэма 3. Мова музеязнаўства

Уласная тэрміналогія як прыкмета самастойнай навуковай дысцыпліны. Тэрміналагічныя праблемы навукі. Міжнародны характар і ступень распрацаванасці мовы музеязнаўчай навукі. Фарміраванне паняццёвага апарату музеязнаўства.

Рэзалюцыі Генеральнай канферэнцыі ICOM (1965) аб стварэнні музеалагічнага слоўніка. З'яўленне рэгіянальных музеалагічных слоўнікаў у 1970-я гг. Стварэнне працоўнай групы па падрыхтоўцы тэрміналагічнага слоўніка (1976). Выданне 20-моўнага гласарыя па музеалогіі (1986). Ключавыя паняцці музеалогіі (2012)

Падрыхтоўка і выданне музейнай энцыклапедыі ў СССР і РФ. Расійская музейная энцыклапедыя (2001). Выданне «Слоўніка актуальных музейных тэрмінаў» (2009).

Фарміраванне беларускамоўнай музейнай тэрміналогіі. Перакладныя беларуска-англійскія і беларуска-рускія слоўнікі па музеалогіі.

Тэма 4. Метад музеязнаўства

Метад як прыкмета навукі. Дыскусія аб метадзе музеязнаўства. Распрацоўка пытанняў метада музеязнаўства ў музеязнаўчай літаратуры. Асаблівасці і характарыстыкі метада музеязнаўства. Каштоўнасць-пазнавальны характар метада музеязнаўства. Агульнанавуковыя і спецыяльнанавуковыя метады профільных і сумежных навук у сістэме метада музеязнаўства. Значэнне гісторыка-аналітычнага і гісторыка-параўнальнага метадаў. Сістэмны аналіз у даследаванні музеязнаўчых праблем. Структурна-семіатычныя метады аналізу ў музеязнаўстве. Метад мадэлявання гісторыка-культурных і прыродных з'яў. Музейнае крыніцазнаўства як спецыфічны музеязнаўчы метада.

Тэма 5. Месца музеязнаўства ў сістэме навуковых ведаў

Міждысцыплінарнасць музеязнаўства як спецыфічная сутнасць гэтай сферы ведаў. Музеязнаўства і іншыя сферы навуковых ведаў: агульнагуманітарныя, профільныя. Суадносіны і ўнутраныя сувязі.

Месца музейзнаўства ў структуры культуралагічнай навукова-даследчай і адукацыйнай праграм. Роля культуралагічных паняццяў ў тэарэтычным, гістарычным і прыкладным музейзнаўстве.

Тэма 6. Фарміраванне ўяўленняў аб спецыфічнасці музейнага прадмета

З'яўленне ўяўленняў аб спецыфіцы музейных прадметаў. Праца І. Д. Майёра. Фарміраванне паняццяў для абагульнення разнастайнасці назапашаных музейных скарбаў.

Погляды на музейных прадмет Н. Ф. Фёдарова. Распрацоўка музейна-прадметанай праблематыкі ў 1920-30-я гг. Працы Ф. І. Шміта, М. М. Дружыніна. Роля І Усерасійскага музейнага з'езда ў зніжэнні цікавасці да тэорыі музейнага прадмета.

Выданне «Асноў савецкага музейзнаўства» (Масква, 1955). Зацвярджэнне тэрміна «музейны прадмет» у музейзнаўчай практыцы. Тэарэтычныя распрацоўкі 1960-1980-х гг. Даследаванні У. Ю. Дукельскага, У. У. Кандрацьева, М. А. Нікішына, А. М. Разгона і інш.

Тэма 7. Музейны прадмет у структуры музейнай справы

Змест паняцця «музейны прадмет». Вызначэнне А. М. Разгона. Музейны прадмет як вылучаны з акаляючага асяроддзя прадмет музейнага значэння, ўключаны ў музейны збор і здольны доўга захоўвацца. Суаднясенне паняццяў: прадмет музейнага значэння – музейны прадмет – музейны экспанат. Музейны прадмет – як крыніца ведаў і эмацыянальнага ўздзеяння. Асноўныя ўласцівасці музейнага прадмета: інфармацыйнасць (паняцці «інфармацыйны патэнцыял», «інфармацыйнае поле»: знешняе і ўнутранае), экспрэсіўнасць, рэпрэзентатыўнасць, атрактыўнасць і асацыятыўнасць. Паняцце «музеальнасці / музейнасці».

Аналіз каштоўнасці музейнага прадмета. Навуковая, гістарычная, мемарыяльная і мастацкая ці эстэтычная каштоўнасць. Паняцце тыповых і ўнікальных музейных прадметаў. Музейная каштоўнасць.

Функцыі музейнага прадмета. Пазіцыі У. У. Кандрацьева, Н. Я. Кучарэнкі. Генетычная, утылітарна-спажывецкая, навукова-пазнавальная, культурная, мадэлявання

Тэма 8. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета

Вызначэнне музейнага прадмета з пазіцыі камунікацыйнага падыходу ў музейзнаўстве. Месца музейнага прадмета ў мадэлях акта музейнай камунікацыі Д. Камерона і А. Хупер-Грынхіл. Музейныя прадметы як знакі музейнай мовы. Семантычная характарыстыка музейнага прадмета.

Пашырэнне зместу музейнага прадмета. Нематэрыяльная спадчына як аб'ект музейнага калекцыяніравання. Магчымасці і межы выкарыстання нерухомах помнікаў гісторыі і культуры ў музейных мэтах. Абагульненне інфармацыі аб гэтай катэгорыі помнікаў і падрыхтоўка да іх уключэння ў экспазіцыйны ансамбль ці да самастойнага паказу.

Тэма 9. Музейнае крыніцазнаўства

Праблема вызначэння крыніцы. Дваістая прырода гістарычнай крыніцы. Музейны прадмет як гістарычная крыніца.

Аб'ект і прадмет музейнага крыніцазнаўства. Погляды А. М. Разгона, Н. П. Фінягінай, Я. А. Варанцовай, Н. Г. Самарынай і інш. Акцэнт на вывучэнні семантычнай інфармацыі і спецыфічных уласцівасцяў музейных прадметаў. Традыцыйнае і нетрадыцыйнае крыніцазнаўства. Класіфікацыя крыніц. Прынцыпы класіфікацыі. Статычныя і дынамічныя крыніцы.

Крыніцазнаўчая эўрыстыка. Крыніцазнаўчая крытыка.

РАЗДЗЕЛ II. ТЭАРЭТЫЧНАЕ МУЗЕЯЗНАЎСТВА

Тэма 10. Трансфармацыя сэнсу музея ў гісторыі

Этымалогія паняцця «музей». Тэорыі паходжання музеяў: суб'ектыўна-эстэтычная, біялагічная, філалагічная, «музей як сродак адыходу ад невыноснага сённяшняга дня», сацыяльная і інш. Этапы фарміравання музея як сацыяльнага інстытута.

Музей у грэка-рымскай цывілізацыі: музей як сінкрэтычны храм навук, мастацтваў і памяці, як спецыялізаваны навуковы комплекс, які ўвасабляе пазнавальны погляд на акаляючае асяроддзе. Музей у культуры Адраджэння. Музей у культурнай традыцыі эпохі Асветы.

Ідэі нацыянальнага музея. Праекты Ф. Адэлунга, Б. Віхмана, Т. Зана.

Пошук новых мадэляў музея ў канцы XIX – пачатку XX стст. Праект «ідэальнага» музея М. Ф. Фёдарова і яго філасофская канцэпцыя (ўзнаўленне жыцця і культуры былых «ушэдшых» каленняў). Новае ў характары музейнай дзейнасці. Набор музейных прадметаў. Ідэі міждысцыплінарнасці («Музей для ўсіх навук»). Ідэальны музей у структуры навукі, адукацыі і выхавання.

Канцэпцыя «карыснага музея» Дж. К. Даны. Ідэя дэмакратызацыі музея ў ЗША. Функцыі і мэты «жывога» музея. Паняцце «музейнага прадмета» (па Дж. К. Дану).

Канцэпцыя «жывога музея» П. А. Фларэнскага. Даклад камісіі па ахове помнікаў Кіева-Пячэрскай Лаўры. Абгрунтаванне музейнай каштоўнасці Лаўры. Функцыянальны метады і «жывы» музей. Асаблівасці музея-храма. Станаўленне і развіццё ідэі дэмакратызацыі музея. Дж. К. Дана і яго ідэя «карыснага музея».

Музей у эпоху постмадэрнізму. Традыцыі і навацыі ў дзейнасці музея па адборы, захаванні і інтэрпрэтацыі прыродных і гісторыка-культурных аб'ектаў і прадметаў у сучасных умовах. Ідэі «музея без сцен» (А. Мальро), «музея-кантэксту» (П. Мейран), «экамузея» (Ж. А. Рыўер) і рэаліі музейнай дзейнасці. Сучасныя гледжанні на музей у працах В. У. Бяззубавой, У. М. Грусмана, Т. П. Калугінай, А. М. Масценіцы, В. С. Сапанжы, Л. М. Шляхцінай і інш.

Тэма 11. Сацыякультурная сутнасць музея

Вызначэнне тэрміна «музей». Падыходы да вызначэння паняцця «музей». Вызначэнне музея ў статусе ІКОМ, Вызначэнне музея ў Расійскай музейнай энцыклапедыі (М. Е. Каулен), З. Странскага, Д. Камерона «Музей: храм ці

форум?». Навуковыя цэнтры, які вядуць экспазіцыйную дзейнасць. Характарыстыка музея як навукова-даследчай і навукова-асветніцкай установы. Гістарычны падыход да вызначэння функцый музея. Сацыякультурныя функцыі музея: дакументаванне, адукацыйна-выхаваўчая, арганізацыя вольнага часу. Яўныя і латэнтныя функцыі музея. Адносная самастойнасць і характар узаемадзеяння функцый музея, іх стабільнасць і дынамізм. Асаблівасці рэалізацыі функцый у розных музеях. М. Д. Гнядоўскі і крытычнае стаўленне да функцыянальнай характарыстыцы музейнай дзейнасці. Дынаміка функцый музеяў. Прагнозы эвалюцыі функцый музея. Формы рэалізацыі музеямі сацыяльных функцый.

Асноўныя задачы музея як установы культуры. Тыпалогія і класіфікацыя музея як дыскусійная праблема. Сучасныя класіфікацыі музеяў па сутнасным прыкметам. Крытэрыі для вылучэння груп музеяў. Паняцце «профіль музея» і профільная класіфікацыя. Гістарычныя музеі: асноўныя групы (гістарычныя, мастацкія, літаратурныя, прыродазнаўчанавуковыя, музычныя, тэатральныя, архітэктурныя, навукова-тэхнічныя, педагагічныя, сельска-гаспадарчыя, прамысловыя, комплексныя). Класіфікацыя па адміністрацыйнай прыкмеце. Класіфікацыя музеяў па юрыдычнаму прынцыпу: дзяржаўныя і прыватныя музеі. Класіфікацыя музеяў па прыкмеце грамадскага прызначэння: навукова-даследчыя, навукова-асветніцкія, вучэбныя і дзіцячыя. Класіфікацыя па спосабу дакументавання рэальнасці: музеі калекцыйныя, ансамблевыя і асяроддзевыя. Музей-сядзібы. Музеі пад адкрытым небам: паняцце, вопыт стварэння за мяжой і ў Рэспубліцы Беларусь. Прынцыпы арганізацыі музеяў пад адкрытым небам (па І. В. Макавецкаму). Дзве асноўныя групы музеяў пад адкрытым небам: комплексныя і спецыялізаваныя. Вядомыя музеі пад адкрытым небам. Музеі-запаведнікі. Гісторыка-культурныя музеі-запаведнікі. Паняцце і гісторыя фарміравання. Музеі-храмы і музеі-манастыры. Музей-храм: паняцце і асаблівасці. Музей-манастыр: паняцце і спецыфіка. Мемарыяльныя музеі-кватэры і музеі-сядзібы як віды музеяў. Паняцце, разнавіднасці, перспектывы развіцця музеяў-кватэр. Музеі-сядзібы: паняцце і асаблівасці арганізацыі. Вопыт стварэння і функцыянавання ў Рэспубліцы Беларусь музеяў-кватэр, музеяў-сядзібаў. Музей-сядзіба «Здраўнёва» і інш., Літаратурны музей Пятруся Броўкі (музей-кватэра), Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа (дом-музей), Мемарыяльны музей-майстэрня З. І. Азгура (музеі-майстэрні) і інш.

Паняцце «музейная сетка». Дынаміка і агульныя тэндэнцыі развіцця музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь на сучасным этапе. Структура музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь.

Тэма 12. Тэорыя дакументавання ў музейзнаўстве

Паняцце навуковага дакументавання ў сучасным музейзнаўстве. Навуковае дакументаванне з'яў, працэсаў прыроды і грамадства як спецыфічны тып музеалагічнага даследавання.

Мэта і сэнс дакументавання. Прынцыпы і крытэрыі дакументавання. Кагнітыўна-каштоўнасны характар музейнага дакументавання. Паняцці «рэч», «прадмет музейнага значэння», «музейны прадмет».

Залежнасць характару дакументавання ад тыпу і профілю музеяў.

Праблема навуковага дакументавання жывых, дзеючых сацыяльных сістэм. Дакументаванне сучаснасці.

Тэма 13. Тэорыя тэзаўрыравання ў музейзнаўстве

Паняцце тэзаўрацыі і яе інтэпрытацыя ў сучасным музейзнаўстве. Тэзаўрацыя як другая ступень вывучэння музейнасці, яе пазнання, улік і ахова.

Працэс стварэння фонда музейных прадметаў як адзін з элементаў тэзаўрыравання. Музейны фонд як «новая культурная рэальнасць». Паняцці «музейная калекцыя» і «музейны збор». Прынцыпы вывучэння музейных збораў як асаблівай мадэлі рэальнага асяроддзя і дакументальнай сістэмы. Класіфікацыя, сістэматызацыя і інтэпрытацыя музейных прадметаў у кантэксце тэзаўрыравання. Значэнне навуковай арганізацыі фондаў. Паняцце «другасная дакументацыя».

Сучасныя тэхналогіі ўліку музейных прадметаў. Новыя інфармацыйныя тэхналогіі і тэзаўрыраванне. Ахова музейных прадметаў і інфармацыі, якая ў іх утрымліваецца, як адзін з элементаў тэзаўрацыі.

Тэма 14. Тэорыя камунікацыі ў музейзнаўстве

Музейная форма камунікацыі. Роднасць з іншымі формамі культурнай камунікацыі. Тэарэтычныя перадумовы камунікацыўнага падыходу ў музейзнаўстве.

Паняцце сацыяльнай мовы. Асноўныя тыпы культурнай і музейнай камунікацыі. Спецыфічнасць музейнай камунікацыі. Асноўныя метадалагічныя канцэпцыі музейнай камунікацыі. Музейна-камунікацыйныя мадэлі.

Эфектыўнасць і шматграннасць музейнай камунікацыі. Міждысцыплінарнае супрацоўніцтва ў працэсе музейнай камунікацыі.

Раздзел III. ПРЫКЛАДНОЕ МУЗЕЙЗНАЎСТВА (МУЗЕЯГРАФІЯ)

Тэма 15. Музеаграфія ў сістэме ведаў аб музеі

Вывучэнне музейнай практыкі, аналіз розных аспектаў функцыянавання музея. Праблемы музейзнаўства і яго месца ў навуковым абгрунтаванні прыкладнага музейзнаўства, асаблівасці выкарыстання агульных і спецыяльных метадык з улікам аб'екта даследавання.

Паняцце «прыкладнае музейзнаўства». Фарміраванне музеаграфіі ў працэсе назапашвання і абагульнення вопыту практычнай дзейнасці музея.

Прадмет прыкладнага музейзнаўства. Вывучэнне рэальнай музейнай практыкі і аналіз разнастайных аспектаў функцыянавання музея як інстытута.

Навуковыя метадыкі і тэхналогіі як аснова прыкладнага музейзнаўства. Агульныя і спецыяльныя метадыкі, асаблівасці іх выкарыстання з улікам аб'екта даследавання. Абумоўленасць фарміравання навуковай метадыкі і

тэхналогіі прыкладнога музейзнаўства развіццём гуманітарных, прыродазнаўчанавуковых, тэхнічных навук і тэорыі музейзнаўства.

Структура прыкладнога музейзнаўства і яе суадносіны са структурай музейзнаўства як тэарэтычнай асновы асэнсавання практычнай дзейнасці музея.

Тэма 16. Навукова-фондавая дзейнасць музея

Паняцце «фонды музея». Структура і тыпалогія музейных фондаў. Паняцце «навуковае камплектаванне» музейных збораў. Асноўныя накірункі фондавай работы музея.

Навуковае камплектаванне як элемент навуковай канцэпцыі музея. Прынцыпы адбору прадметаў музейнага значэння ў фондавы збор. Спецыфіка камплектавання фондаў музеяў розных профіляў і тыпаў. Дакументацыя ў працэсе камплектавання фондаў. Пытанні міжмузейнай каардынацыі пад час камплектавання фондаў.

Юрыдычны і навуковы аспекты ўліку музейных фондаў. Асноўныя этапы ўліку фондаў. Прызначэнне і структура навукова-даведачнага апарата. Камп'ютэрызацыя музейных фондаў як форма вывучэння, ўліку і выкарыстання фондаў. Музейная каталагізацыя і інфармацыйныя сістэмы.

Этапы і методыка вывучэння музейнага прадмета і фіксацыя яго вынікаў. Змест паняццяў: класіфікацыя, сістэматызацыя, інтэрпрытацыя, атрыбуцыя як этапы вывучэння музейнага прадмета. Асаблівасці класіфікацыі рознага віда прадметаў: па матэрыялу, спосабу, месцу і часу яго вырабу, аўтарскай, сацыяльнай, этнічнай прыналежнасці і інш.

Методыка манаграфічнага вывучэння музейнага прадмета. Вывучэнне музейных калекцый, комплексаў, асяроддзя бытавання прадметаў музейнага значэння, яго музейнай каштоўнасці.

Тэарэтычныя асновы інтэрпрытацыі помнікаў і дакументаў мінулага. Выкарыстанне семіатычнага падыхода і асноўных функцый семіотыкі.

Методыка інвентарызацыі і каталагізацыі музейных прадметаў. Формы фіксацыі і навуковага апісання музейных прадметаў. навуковыя асновы, методыка і тэхніка захавання музейнага збору. «Адкрытыя фонды» як сучасная тэхналогія захавання і выкарыстання музейнага збору.

Паняцце аб сістэме захавання музейных фондаў. Рэжымы музейнага захавання як навуковая праблема. Патрабаванні да будынкаў музеяў і фондасховішчаў. Умовы захавання музейных прадметаў у залежнасці ад ступені захаванасці і схільнасці матэрыяла да ўздзеяння знешніх умоў. Сістэмы захавання у фондасховішчах, на экспазіцыі, пры транспартыроўцы.

Тэма 17. Навуковае і мастацкае праектаванне музейнай экспазіцыі

Генезіс і эвалюцыя экспазіцыі. Тэндэнцыі развіцця экспазіцыйнай прасторы музея. Паняцце «масавая» і «элітарная» экспазіцыя.

Экспазіцыя як адна з форм навуковай работы музея і спецыфічная форма публікацыі музейных збораў. Псіхалагічныя аспекты музейнай экспазіцыі. Праблема суадносін зместу і формы музейнай экспазіцыі.

Навуковая канцэпцыя і прынцыпы арганізацыі экспазіцыйнай прасторы. Тыпалогія экспазіцыі і яе залежнасць ад профіля музея і асаблівасцей экспануемага матэрыяла. Прынцыпы ўзаемадзеяння аб'екта экспанавання і экспазіцыйнай прасторы. Канцэптэуальныя экспазіцыі і экспазіцыя пазітывісцкая. экспазіцыя комплекса і экспазіцыя аднаго прадмета. фактары, якія ўплываюць на выбар пэўнага тыпа музейнай экспазіцыі.

Унутраная структура метадаў арганізацыі музейнай экспазіцыі. традыцыйныя метады стварэння музейнай экспазіцыі: сістэматычны, тэматычны, ансамблевы. варыянты класіфікацыі метадаў арганізацыі музейнай экспазіцыі.

Экспазіцыйныя матэрыялы. Канцэнтрацыя і абагульненне інфармацыі аб музейным прадмеце і афармленне яго да паказу ў адпаведнасці з канцэптэуальнай асновай экспазіцыі. Экспазіцыя як сінтэз навукі і мастацтва. Прынцыпы арганізацыйна-прасторавага асяроддзя ў музейнай экспазіцыі. Паняцце аб выстаўцы як форме экспазіцыйнай работы музея. Тыпы і віды выставак.

Экспазіцыйнае абсталяванне як сродак арганізацыі пратэры для кампазіцыйных рашэнняў.

Тэма 18. Музейная педагогіка як метадалогія і метадыка рэалізацыі адукацыйна-выхаваўчай функцыі музея

Гістарычныя перадумовы фарміравання музейнай педагогікі. Залежнасць адукацыйна-выхаваўчай дзейнасці музея, яе зместу і задач ад канкрэтнай палітыка-эканамічнай і культурнай сітуацыі ў грамадстве.

Тэарэтычныя асновы музейнай педагогікі. Роля музейнага прадмета і музейнага асяроддзя ў арганізацыі музейна-адукацыйнага працэсу.

Асноўныя накірункі музейнай педагогікі. Формы работы з наведвальнікамі і класіфікацыя гэтых форм. Пазамузейныя формы адукацыйна-выхаваўчай работы. Феномен дзіцячага музея. Формы і метады выхавання ў наведвальнікаў музейнай культуры.

Музейная аўдыторыя як аб'ект музеязнаўчага даследавання. Метады псіхалогіі, педагогікі, сацыялогіі і музеязнаўства ў вывучэнні музейнай аўдыторыі, выніковасці форм і метадаў адукацыйна-выхаваўчай дзейнасці. Асноўныя працэдуры сацыялагічнага даследавання. Навуковае абгрунтаванне дыферынцыраванага падыходу да наведвальнікаў музея. Апрацацыя і ўкараненне найбольш адэкваных форм і метадаў работы.

Тэма 19. Навукова-даследчая дзейнасць музея

Музей як навукова-даследчая ўстанова. Фарміраванне ўяўленняў аб музеі як навуковай установе. Значэнне даследчай работы музея для развіцця навукі. Месца навуковых даследаванняў ў дзейнасці музея. Асаблівасці навукова-даследчай работы музея. Мэты і задачы даследчай дзейнасці музеяў, яе фінансавае і кадравае забеспячэнне.

Спробы класіфікацыі навуковых даследаванняў у музеі. Асноўныя кірункі навукова-даследчай работы ў музеях: музеялагічныя і профільна-навуковыя

даследаванні. Даследаванні ў працэсе распрацоўкі навуковай канцэпцыі. Паняцце навуковай канцэпцыі музея.

Навуковыя даследаванні ў сферы навукова-фондавай работы музеяў. Навуковыя даследаванні ў працэсе камплектавання фондаў. Музеялагічнае вывучэнне музейных прадметаў, іх пашпартызацыя і каталагізацыя. Паняцце музейнага крыніцазнаўства. Афармленне вынікаў вывучэння музейных прадметаў. Навуковыя даследаванні ў галіне аховы і захавання музейных фондаў. Дзейнасць рэстаўрацыйнага савета.

Навуковыя даследаванні ў галіне музейнай камунікацыі. Навуковыя даследаванні ў працэсе падрыхтоўкі музейнай экспазіцыі. Даследаванні ў галіне музейнай педагогікі і культурна-адукацыйнай дзейнасці музея. Даследаванні ў галіне музейнай псіхалогіі і іх значэнне. Музейная сацыялогія як напрамак музейнай дзейнасці. Класіфікацыя сацыялагічных даследаванняў у музеі.

Профільна-навуковыя даследаванні ў музеях. Музей і краязнаўчыя даследаванні.

Арганізацыя навукова-даследчай дзейнасці музея. Перспектыўнае і бягучае планаванне. Каардынацыя навуковай работы музеяў з іншымі навуковымі ўстановамі, ВНУ, музеямі, установамі-партнёрамі. Формы публікацый і афармлення вынікаў навуковых даследаванняў у музеі. Музейны архіў: фарміраванне, функцыі і дзейнасць. Пасада навуковага сакратара і яго роля ў справе арганізацыі навукова-даследчай дзейнасці музея. Дзейнасць метадычнага савета ў справе кантралявання і арганізацыі навукова-даследчай дзейнасці музея.

Тэма 20. Арганізацыйна-кіраўнічыя асновы дзейнасці музея

Сістэма менеджмента ў сферы культуры. Культура і рынак. Дзяржаўнае рэгуляванне ў сферы культуры. Асаблівасці маркетынга ў сферы культуры. Спонсарства і мецэнацтва ў культуры.

Заканадаўчыя асновы музейнай дзейнасці. Навуковая, арганізацыйная і тэхнічная структура музея. Адміністрацыйны корпус музея і праблема яго прафесіяналізму.

Праблема праграмавання і фінансавання дзейнасці музея ў сучасных умовах. Спосабы фінансавання. Сістэма работы з персаналам музея. Стымулявання і матывацыі супрацоўнікаў музея.

Паняцце «музейны маркетынг» як спецыфічны від кіраўнічай дзейнасці музея. Асаблівасці выяўлення запытаў рэальных і патэнцыяльных наведвальнікаў музея і метадаў іх задавальнення. Роля маркетынга ў знешнеэканамічнай дзейнасці музея. Маркетынг як філасофія музейнай вытворчасці. Агульныя і прыватныя крытэрыі эфектыўнасці музейнага маркетынга і навуковыя метады іх вывучэння.

Сувязі музеяў з грамадскасцю (PR). Фарміраванне іміджу музея.

Тэма 21. Новыя тэхналогіі ў музейнай справе

Музейная справа як інфармацыйны працэс. Рэсурсы культурныя і рэсурсы інфармацыйныя. Музейныя аўтаматызаваныя інфармацыйныя сістэмы і іх вытворныя.

Музей у інфармацыйнай прасторы. Музейныя электронныя публікацыі і тэхналогія мультымедыя. Электронныя выданні на CD-ROM. Музейныя вэб-сайты. Віртуальныя экспанаты, экспазіцыі і выстаўкі.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Назвы раздзелаў, тэмы	Колькасць аўдыторных адзін			Форма кантролю ведаў
	лекцыі	семінар. заняткі	Колькасць гадзін КРС	
Уводзіны	0.5			
Раздзел I. Агульная тэорыя музейзнаўства (метамузеалогія)				
Тэма 1. Гісторыя станаўлення музейзнаўства як навуковай дысцыпліны	4		2	Канспектаванне прац па музейзнаўству, напісанне эсэ
Тэма 2. Музейзнаўства як навуковая дысцыпліна	3,5		2	Канспектаванне прац па музейзнаўству, напісанне эсэ
Тэма 3. Мова музейзнаўства	1		2	Складанне праекту тэрміналагічнага слоўніка
Тэма 4. Метад музейзнаўства	1			
Тэма 5. Месца музейзнаўства ў сістэме навуковых ведаў	1			
Тэма 6. Фарміраванне ўяўленняў аб спецыфічнасці музейнага прадмета	2			
Тэма 7. Музейны прадмет у структуры музейнай справы	2	4		
Тэма 8. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета	1		2	Падрыхтоўка і праверка электроннай прэзентацыі
Тэма 9. Музейнае крыніцазнаўства		4		
Раздзел II. Тэарэтычнае музейзнаўства				
Тэма 10. Трансфармацыя сэнсу музея ў гісторыі	1		2	Напісанне эсэ, падрыхтоўка і праверка электроннай прэзентацыі
Тэма 11. Сацыякультурная сутнасць музея	2	4	2	Напісанне эсэ, падрыхтоўка і праверка электроннай прэзентацыі
Тэма 12. Тэорыя дакументавання ў музейзнаўстве	1			

Тэма 13. Тэорыя тэзаўрыравання ў музейзнаўстве	1			
Тэма 14. Тэорыя камунікацыі ў музейзнаўстве	4	4		
Раздзел III. Прыкладное музейзнаўства (музеаграфія)				
Тэма 15. Музеаграфія ў сістэме ведаў аб музеі	1			
Тэма 16. Навукова-фондавая дзейнасць музея	2	4	2	Выступленне на семінары, праверка творчых заданняў, праверка электроннай прэзентацы
Тэма 17. Навуковае і мастацкае праектаванне музейнай экспазіцыі	2	4		
Тэма 18. Музейная педагогіка як метадалогія і метадыка рэалізацыі адукацыйна-выхаваўчай функцыі музея	2	4		
Тэма 19. Навукова-даследчая дзейнасць музея	2		2	Праверка творчых заданняў, праверка электроннай прэзентацы
Тэма 20. Арганізацыйна-кіраўнічыя асновы дзейнасці музея	2			
Тэма 21. Новыя тэхналогіі ў музейнай справе	2			
Разам ...	38	28	16	

ИНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Маслак, Е. Н. Музейный менеджмент [Электронный ресурс]: учебное пособие : [16+] / Е. Н. Маслак ; Южный федеральный университет. – Ростов-на-Дону ; Таганрог : Южный федеральный университет, 2020. – 104 с. – Режим доступа: <https://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=612233>.
2. Сафонов, А. А. Музейное дело и охрана памятников : учебник и практикум для вузов / А. А. Сафонов, М. А. Сафонова. – Москва : Юрайт, 2022. – 330, [1] с.
3. Соколова, М. В. Музейная педагогика : учебное пособие для вузов / М. В. Соколова. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Юрайт, 2020. – 151 с.
4. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика : учебное пособие / Л. М. Шляхтина. – 7-е, стер. – Санкт-Петербург : Планета музыки, 2021. – 248 с.

Дадатковая

1. Ананьев, В. Г. История зарубежной музеологии: Идеи, люди, институты / В. Г. Ананьев. – М.: Памятники мыслей, 2018. – 392 с.
2. Гедзімін, Л. А. Руска-беларускі слоўнік музейнай тэрміналогіі / Л. А. Гедзімін ; БДУ, Філалагічны фак., Каф. гісторыі беларускай мовы. – Мінск : БДУ, 2017. – 37 с.
3. Ключевые понятия музеологии: [перевод / составители: André Desvallées и François Mairesse]. - Москва : ИКОМ России, 2012. - 101 с.
4. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры: [прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрвеня 2016 г.: адобраны Саветам Рэспублікі 30 чэрвеня 2016 г.]: уступае ў сілу з 3 лютага 2017 года. - Мінск : Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2016. - 270, [1] с.
5. Лорд, Б. Менеджмент в музейном деле: учеб. пособие / Б. Лорд, Г. Д. Лорд; пер. с англ. Э. Н. Гусинского, Ю. И. Турчаниновой; под ред. А. Б. Голубовского. – М.: Изд.-книготорговый дом "Логос", 2002. – 254 с.
6. Музеи как центры образования в XXI веке: практическое пособие / [концепция сборника, подбор материалов и составление текстов: К. Янеке, А. Сташкевич. - [Б. м. : б. и.], 2013. - 180 с.
7. Музейное дело в России / под ред. М. Е. Каулен (А.отв. ред.); И. М. Коссовой, А. А. Сундиевой. – М.: Издательство «ВК», 2005, 2-е изд. – 614 с.
8. Основы музееведения: учеб. пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 504 с.
9. Сапанжа, О.С. Основы музейной коммуникации / О. С. Сапанжа; Мин-во образования и науки РФ, РГПУ им. А. И. Герцена, Федеральное агентство по культуре и кинематографии, ФГУК «Государственный Русский музей», РЦМПидТ. – Санкт-Петербург: ГРМ, 2007. – 115 с.
10. Словарь актуальных музейных терминов // Музей. – 2009. - №9. –С. 47-68.

11. Сотникова, С. И. Музеология: пособие для вузов / С. И. Сотникова. – М.: Дрофа, 2004. – 192 с.
12. Столяров, Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика: учебн. пособие / Б. А. Столяров. – М.: Высш. шк, 2004. – 216 с.
13. Юренева, Т. Ю. Музееведение : учебник / Т. Ю. Юренева. – Москва : Академический Проект, 2020. – 560 с.

Рэкамендуемыя сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Арганізацыя вучэбнай работы студэнтаў накіравана на засваенне лекцыйнага матэрыялу, а таксама на самастойны пошук і падрыхтоўку інфармацыйных матэрыялаў па гісторыі музейнай справы.

Да эфектыўных педагагічных метадык і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

- гісторыка-тэматычны падыход;
- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, дыялогі, абмен думкамі і інш.).

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавая, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Замацаванне атрыманых ведаў мае працяг пры праходжанні вучэбнай і вытворчай практыкі ў музеях краіны, напісанні дыпломнай работы па дадзенай дысцыпліне.

Формы і змест самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работы студэнтаў арганізуецца ў адпаведнасці з вучэбным планам. Прадугледжваюцца такія формы, як падрыхтоўка студэнтамі інфармацыйных матэрыялаў на адпаведную тэматыку, падрыхтоўка прэзентацый, складанне бібліяграфічных спісаў і інш.

Кантроль за выкананнем самастойнай работы з'яўляецца бягучым і рэалізуецца праз электронную пошту, індывідуальныя кансультацыі, пад час семінарскіх і лекцыйных заняткаў, а таксама у час правядзення экзамена.

Выкладчык знаёміць студэнтаў са спецыфікай той ці іншай самастойнай работы і спосабамі яе канролю пад час уводнай лекцыі па вучэбнай дысцыпліне.